

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายจิรนิติ หะวานนท์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๙/๒๕๖๖

เรื่องพิจารณาที่ ๑๐/๒๕๖๖

วันที่ ๑๔ เดือน มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๖๖

ระหว่าง ศาลอาญา ผู้ร้อง
- ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลรัษฎากร มาตรา ๙๐/๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙
วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

คดีนี้ ศาลอาญาส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อ ๑๑๙๔/๒๕๖๔ เพื่อให้
ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ข้อเท็จจริงปรากฏตามหนังสือส่งคำโต้แย้ง
และเอกสารประกอบสำนวนคดีรับฟังได้ว่า จำเลยเป็นกรรมการผู้มีอำนาจสั่งการ ลงลายมือชื่อและ
ประทับตราสำคัญของบริษัทที่จดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ต่อมาจดทะเบียน
เลิกบริษัทและชำระบัญชีแล้ว พนักงานอัยการยื่นฟ้องจำเลยในฐานะส่วนตัวและในฐานะเป็นกรรมการ
ผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัทร่วมกันกระทำความผิดกฎหมายหลายบทหลายกรรมต่างกัน โดยมีได้ฟ้อง
นิติบุคคลเป็นจำเลย ระหว่างการพิจารณาจำเลยโต้แย้งว่า ประมวลรัษฎากร มาตรา ๙๐/๕ บัญญัติให้
กรรมการหรือผู้จัดการ หรือบุคคลอื่นใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่
บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้
นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เป็นเหตุให้
พนักงานอัยการใช้อำนาจตามบทบัญญัติดังกล่าวยื่นฟ้องจำเลยโดยมิได้ฟ้องนิติบุคคลเป็นจำเลย ทั้งที่
มาตราดังกล่าวบัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามหมวดนี้เป็นนิติบุคคล ...” แม้จำเลยจะพ้นจาก
การเป็นกรรมการของบริษัทแล้ว ยังคงถูกฟ้องเป็นจำเลยต่อศาล เมื่อถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้วหากไม่มี

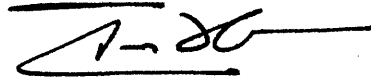
หลักทรัพย์ประกันตัวจะต้องถูกคุมขังปราศจากเสรีภาพ เป็นบทบัญญัติที่ให้ภาระการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ตกแก่จำเลยเพียงเพราะมีชื่อเป็นกรรมการ ประมวลรัษฎากร มาตรา ๙๐/๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติในหมวดสิทธิและเสรีภาพ ของปวงชนชาวไทย มาตรา ๒๖ กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัด สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล และมาตรา ๒๙ กำหนดหลักประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยความในวรรคสอง บัญญัติว่า ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ อันเป็นหลักการสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ของ ประชาชน เป็นหลักการสำคัญที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองประชาชนไว้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ (๙) บัญญัติหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ให้มีหน้าที่เสียภาษีอากร ตามที่กฎหมายบัญญัติ ประมวลรัษฎากรเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่บัญญัติหลักเกณฑ์และวิธีการให้บุคคล และนิติบุคคลมีหน้าที่เสียภาษีอากร และบัญญัติบทลงโทษทางอาญาไว้เมื่อผู้ใดมีเจตนาหลีกเลี่ยงไม่ยอม เสียภาษีตามที่กฎหมายบัญญัติ ความผิดดังกล่าวกระทบต่อประโยชน์สาธารณะเป็นความผิดต่อแผ่นดิน การที่มาตรา ๙๐/๕ บัญญัติให้กรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคลที่เป็นผู้สั่งการหรือเป็นผู้กระทำ หรือ บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลหรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือ กระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ต้องรับโทษ เช่นเดียวกับนิติบุคคลสำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย นั้น เห็นได้ว่า นิติบุคคลเป็นบุคคลตามกฎหมาย โดยสภาพไม่สามารถทำนิติกรรมหรือสร้างนิติสัมพันธ์เองได้ การดำเนินการใด ๆ ของนิติบุคคล ย่อมจะต้องกระทำโดยบุคคลธรรมดาเท่านั้น บทบัญญัติดังกล่าวไม่ใช่บทสันนิษฐานความผิดโดยอาศัย สถานะของบุคคล และไม่ใช่ว่าบทบัญญัติที่ผลภาระการพิสูจน์ให้กับบุคคลที่เป็นจำเลย ตามที่จำเลยโต้แย้ง มาตรา ๙๐/๕ เป็นบทบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดเป็นผู้รับโทษเช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไป กล่าวคือ บัญญัติข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบส่วนเหตุของความผิด ได้แก่ (๑) สถานะของบุคคลเป็นกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล (๒) สั่งการหรือกระทำการ หรือมี หน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือกระทำการ (๓) จนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้น กระทำความผิด (๔) มีเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ ซึ่งโจทก์ยังคงมีภาระการพิสูจน์ว่า จำเลยเป็นบุคคลตามองค์ประกอบข้อ (๑) จำเลยกระทำการหรือละเว้นกระทำการตามองค์ประกอบ ข้อ (๒) นิติบุคคลมีความผิดเพราะการกระทำของจำเลยตามองค์ประกอบข้อ (๓) และจำเลยมีเจตนา

ตามองค์ประกอบข้อ (๔) ดังนั้น จำเลยยังคงได้รับการรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรมภายใต้หลักนิติธรรม ตามหลักการสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ของจำเลย มาตรา ๙๐/๕ จึงไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระ หรือว่าจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล ทั้งมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งไม่เป็นบทบัญญัติสันนิษฐานความผิดซึ่งจำเลยต้องพิสูจน์หักล้างเพียงฝ่ายเดียว

อาศัยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จึงเห็นว่า ประมวลรัษฎากร มาตรา ๙๐/๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง

(นายจिरินติ หะวานนท์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ